

Offentlige arkiv - samfunnsarkiv - privatarkiv.
Eierstrukturer, styring og organisering av arkivtjenesten.

Arne Skivenes.
Nordisk arkivseminar, Utstein kloster 4.april 1997.

For å hoppe 6-7 meter må en lengdehopper ta 60 - 70 meter løpefart. For å trekke linjer noen år inn i fremtiden må en ofte gå mange flere år tilbake i fortiden for å se tendensene. I mine betraktninger skal jeg gå tilbake til 1623:

“No man is an island, entire of itself; every man is a piece of the continent, a part of the main. If a clod be washed away by the sea, Europe is the less, as well as if a promontory were, as well as if a manor of thy friend’s or of thine own were. Any man’s death diminishes me, because I am involved in mankind, and therefore never send to know for whom the bell tolls; it tolls for thee.”

Formodentlig er dette ikke aldeles ukjent, det stammer fra den engelske dikter og prest John Donne, og er hentet fra Meditation nr. 17, fra “Devotions upon emergent occasions”, 1623.) men kanskje mer kjent gjennom Ernest Hemingways gjenbruk. Og som en aperitif til det emnet jeg har fått utdelt, som oppfordrer til å trekke sammenhenger og se ting i sammenheng synes jeg sitatet er treffende.

Men Donne er enda mer arkivrelevant noen setninger lenger foran i det samme stykket:

“All mankind is of one author, and is one volume; when one man dies, one chapter is not torn out of the book, but translated into a better language; and every chapter must be so translated. God employs several translators; some pieces are translated by age, some by sickness, some by war, some by justice; but God’s hand is in every translation, and his hand shall bind up all our scattered leaves again for that library where every book shall lie open to one another.”

Er det dette som er vår fremtidsversjon - det store samfunnsarkivet? Der vi alle skal være som åpne bøker for hverandre? Personvernaspektet til side, er det dette vi stevner mot?

Neppe som fysisk realitet - men som sum av alle arkiver - det virtuelle samfunnsarkiv?

Det finnes utviklingstendenser i denne retning. På lokalplanet er det flere arkivinstitusjoner som dyrker totalarkivkonseptet (som endel av oss ble bedre kjent med i Kina) og har som mål å dekke alle eller de fleste samfunnssektorer innen sitt geografiske område, f.eks. Värmlandsarkiv. På totalplanet virker samkataloger, internett og stadig mer omfattende digitale løsninger til et samfunnsarkiv iallfall på det virtuelle plan.

Om jeg skulle tillate meg en visjon av dette, må dette bli:

- en helhetlig håndtering av arkivarbeidet mht
- forvaltning, kultur og informasjon
- fortid og fremtid
- offentlig og privat
- lokalt og sentralt

en vinkling preget av helhet, ansvar og engasjement, der **arkivet avspeiler hele samfunnet**, og **samfunnet tar ansvar for hele sitt arkivtilfang**. En situasjon der omsorgen for fortidens og samtidens kunnskap blir sidestilt med omsorgen for fremtidens. I praksis vil det si at å investere i vern av den kultur og kunnskap som ligger i våre arkiver blir like selvfølgelig som å investere i grunnskolen. Dette er deler av den samme kunnskapsspiral. Det er deler av samme identitet. Det er deler av samme kultur. Arkivvern og utdanning er to sider av samme sak, akkurat som fortid og fremtid er det.

Det kan synes ubehagelig langt frem til en slik tilstand. Endel hindre må bort. Hvilke krav stilles?

1. Det kunstige prioriteringsskillet mellom offentlig og privat arkivtilfang må oppheves. Verken med hensyn til forvaltning, kunnskap eller kultur er det noen grunn til å tro at det offentlige materialet skulle være viktigere enn det private, og slett ikke 10 ganger viktigere, som er den konklusjon en må trekke utfra dagens ressursbruk.
2. Den kunstige forskjellsbehandlingen mellom museumsarbeid og arkivarbeid må opphøre. Staten må innse at det går mange veier til fortiden, og veien gjennom skriftlige kilder er ikke mindre viktig enn veien gjennom bygninger, gravrøyser og gjenstander. Det bare virker slik når en leser statsbudsjettet.
3. Vi må spille på bredden. Når det gjelder offentlige arkiver fokuseres ofte sterkest på forvaltningsaspektet. Når det gjelder privatarkiver fokuseres like ensidig på kulturaspektet. Dette gjenspeiler også endel av det ulike miljøgrunnlaget i og utenfor Arkivverket. Kulturaspektene ved offentlige arkiver kunne gjerne betones mer, men det vesentlige i denne sammenheng er å få poengtert at vern av privatarkiver dreier seg om mer enn vern av kultur. Jeg tror jeg vil driste meg til en spissformulering her: Kulturaspektet er bare én av grunnene for å ta vare på privatarkiv, og ikke engang den viktigste.

Det dreier seg ofte om å ta vare på utallige nyttige arkiver (som ofte ikke er særlig spennende eller eksotiske) men som folk har bruk for i sitt daglige liv. Jeg tenker spesielt på arkivene etter arkitekter, ingeniører, byggmestere, rådgivende konsulenter av mange slag, leger, tannleger, velforeninger osv. Osv. Å begrense bevaringen til utvalg her, eller kun å prioritere "gode" arkitekter og forkaste ferdighusprodusentene, er en grov bommert. Disse - og mange andre - arkiver inneholder dokumentasjon som folk trenger i sin hverdag. Det samfunnsmessige brukspotensialet i endel privatarkivtyper er uhyre stort. Byarkivene i Beijing, Tianjin og Shanghai har alle i de siste årene dreiet sin formidlingspolitikk fra forskningsstøtte til formidling av samfunnsmessig og økonomisk informasjon. Det er et utslag av samme tankegang.

Et vesentlig moment her er at den informasjon vi her snakker om enten ikke finnes i offentlige arkiver eller ikke finnes med samme kvalitet i offentlige arkiver! De som tviler kan sammenligne standarden i et kommunalt byggesaksarkiv med arkitektens originalmateriale. Trolig blir en like sjokkert som jeg ble.

Det er mange forsøk på å presse arkivvirksomhet inn i båser, som forvaltningsstøtte, som kultur, som forskningsgrunnlag, som informasjons- og dokumentasjonsvirksomhet, som opplevelse m.m. En av svakhetene med den norske arkivloven er at den nokså ensidig betrakter arkiv fra kulturvernssynspunkt, noe som har redusert dens autoritet i kretser som er opptatt av arkiv som forvaltningstjeneste.

Arkiv er alt dette. Men det viktige er å understreke at arkiv er en egen sektor, et eget fag med egen identitet. I dagens virkelighet faller det mellom mange stoler - og mange

budsjettkapitler. Det gir mange problemer, men også mange muligheter. Ved å presse arkivvirksomhet inn under kun en hatt (f.eks. kultur), begrenser vi ikke problemene. Vi begrenser mulighetene.

4. Vi må slutte å stikke hodet i sanden når det gjelder bedriftsarkivene. Med meget få unntak bygger offisiell arkivpolitikk, både sentralt, regionalt og lokalt, på en ikke uttalt forutsetning om at bedriftsarkivene greier seg selv. Offisiell privatarkivstrategi dreier seg om person- og organisasjonsarkiver. Likeledes omfatter strategier for offentlig arkivarbeid i meget liten grad statlige, fylkeskommunale og kommunale (og med tilsvarende “halv”-foran) bedrifter. Og hvorfor? Fordi mengdeproblematikken en her støter på tydeliggjør på en meget ubarmhjertig måte at ressurstildelingen ikke står i forhold til de fine målsettingene.

Bedriftsarkivene gir informasjon om hele vår næringsstruktur, økonomiske historie, detaljerte opplysninger om produksjonsprosesser, oppfinnelser, organisering, arbeidsmetoder, resepter, mønstre, innovasjoner og strukturer hele vårt samfunn bygger på. Ikke bare kulturelt, men også i bred samfunnsmessig sammenheng er dette livsviktig kunnskap vi ikke har råd til å miste.

En arkivvernstrategi som ikke har som grunnleggende element at ca. halvparten av alt verneverdig arkivmateriale består av bedriftsarkiver vil - med de rådende konjunkturførhold - innen få år sørge for at denne dokumentasjonen forsvinner.

5. Kommunearkivene må få en nøkkelrolle i arkivstrategien. Dagens arkivstrategi for lokalsamfunnene baserer seg i stor grad på at kommunearkivene er et problem, og bare det. Til en viss grad er dette ennå riktig, men tiden er iferd med å løpe fra slike holdninger. I lokalsamfunnet ligger de uutnyttede ressursene. Arkivstrategi for fremtiden må i mye større grad basere seg på å utløse de ressursene som ligger i lokalsamfunnenes engasjement til selvstendig virksomhet.

I Norge er det i den kommunale sektor den største veksten i arkivinnsatsen har skjedd. Selv om vi de siste årene har fått to nye statsarkiv, er det fremveksten og konsolideringen av kommunale arkiver som har preget “nåtiden”. Det er neppe en dristig spådom å postulere at i løpet av den tidsperiode som er emnet for dette seminaret, vil antallet kommunale arkivarer passere antallet statlige arkivarer.

Den større nærhet som de kommunale og interkommunale arkivene har til sine forvaltninger vil bringe med seg en forskjell til: I en rekke kommuner vil det bli opprettet “digitale depoter” i tilknytning til kommunearkivene, og kommunearkivene vil måtte gå inn i arbeidet med digitale arkiver, post- og saksbehandling på helt andre måter enn deres kollegaer i staten behøver å gjøre. Det er vanskelig å se noen vei utenom dette. Det er også vanskelig å se annet enn at dette i løpet av få år vil få den konsekvens at edb-kompetansen i kommunal arkivsektor vil bli større enn i statlig sektor.

Dette vil trolig få positive konsekvenser for andre deler av virksomheten i de lokale arkivinstitusjonene og bedre deres muligheter til å gjøre en god jobb.

6. Arkivarbeidet må synliggjøres. Mye av de problemene vi står oppe i skyldes at arkivmateriale er “usynlig” for de aller fleste. (Og selv når det er synlig, er det jo som oftest svært lite visuelt for vår kjappe tid.)
 - Når arkivmateriale tas vare på i arkivinstitusjoner, er det oppbevart i sikre magasiner der publikum ikke har adgang. Publikum får kun frem enkelte volumer på en lesesal. Og evt. problemer med dette (ordning, mengder, avstander, arbeidsmengde,

ordningsetterslep etc. er usynlig for dem.) Kanskje skulle vi gjøre som Metropolitan Archives of Toronto, allerede i vestibylen ha en glassvegg inn til magasinet og invitere til å kaste et blikk på “our miles of files”. Eller - fremdeles i samme institusjon - legge publikumsekspedisjonen slik at en bak også denne har glassvegg til magasinet, der en virkelig kan se hvilke enorme mengder informasjon som ligger i arkivet, og hvilke prosedyrer som må til for å lokalisere, plukke frem, markere og transportere. Det kunne kanskje gi folk et bedre innblikk i hvilket arbeid som legges ned i hver enkelt bestilling.

- Og publikum kommer til lesesalen kun når de har et spesifikt ærend. Vi mangler dermed en stor del av det kundetilfang som oppsøker biblioteker og museer. Til et museum kan en ofte gå en søndag “for å se om det er noe å se”, til et bibliotek “for å se etter en god bok”. Hvor mange kommer til et arkiv for å se “etter en god sak”? Her er åpenbart et potensiale. Vi ser jo når vi har omvisninger etc. at bare det å få bla i en gammel protokoll er en opplevelse for en god del mennesker. Hvorfor legger vi ikke forholdene til rette for dem som bare vil bla i en gammel protokoll?
- Når arkiver oppbevares hos arkivskaper, er det stuet vekk bak låste dører i kjeller og på loft, ofte spredd over mange lokaler, og ofte svært uoversiktlig. Ett av problemene med den kommunale arkivsituasjonen er at det er så vanskelig å gi kommuneledelsen et visuelt bilde over hele situasjonen, med mengder og problemer.
- Når arkiver vanskjøttes og holder på å gå tapt - og det skjer oftere enn folk flest tror - skjer dette bak de samme lukkede dørene, ofte uten at noen vet det, ikke engang de som har ansvaret, og slett ikke vanlig publikum. Når en bygning står til nedfalls, griner den mot oss hver dag vi går forbi den, og avisene er ofte fulle av leserinnlegg. Når et arkiv forfaller, lider det i stillhet og ensomhet.

Problemene omkring arkivers mengde og tilstand er bare kjent av et fåtall mennesker. Dette er sjelden de samme personene som har makt og ressurser til å gjøre noe med det. Men det er disse personene som kjenner arkivenes muligheter og skatter. Men ofte er det slik at mulighetene må vike for problemene når prioriteringsregnestykket skal gjøres opp. Og når verdiene ikke blir formidlet, forblir de like usynlige.

Jeg tror at mye av årsaken til den lave prioriteringen av arkivvernarbeid i forhold til museums- og biblioteksarbeid i statlig kulturvirksomhet ligger i disse forholdene. Et illustrerende paradoks er det, at innenfor oppdelingen av materielt og immaterielt kulturvern, er arkivvern plassert innenfor det immaterielle. (Kan disse personene noengang ha satt sine ben innenfor et arkivmagasin?) en forventer liksom ikke at en immateriell virksomhet skal kreve tusenvis av hyllemeter til magasinering.

Synliggjøringen av arkivene må ikke bare omfatte klenodiene og praktfulle enkeltstykker. Mengdene, arbeidet, problemene og oppgavene må synliggjøres. For politikere, presse og publikum.

7. Synliggjøringen må også ta form av interaksjon. For mye av formidlingen i dag går i en ensidig strøm fra arkivinstitusjonene til publikum. Vi kan bli flinkere til å inngå i dialog med brukerne, og teknologien kan hjelpe oss godt på vei her. Forfatteren Michael Chrichton har i sin roman “Avsløringen” (Disclosure) latt et datafirma utvikle en informasjonsdatabase som er designet som en “virtual reality”-opplevelse. Brukeren har på seg hodesett med briller, øretelefoner og mikrofon, og opplever situasjonen som en vandring gjennom gamle marmorbelagte haller der han kan trekke ut arkivskuffer og bla i mapper (og når han trenger hjelp, er Hjelp der i form av en liten engel som svever over skulderen hans). Er det slik vår

fremtid vil bli? Neppe, vi må vel holde oss til våre reelle mapper en stund ennå, men kontakten med brukeren vil nok kreve mer elegante løsninger for kommunikasjon enn vi rår over idag.

En annen sak er at vi i vårt arbeid i liten grad klarer å nyttiggjøre oss de kunnskaper folk flest har. Internett gir oss fantastiske muligheter her. Nå kan folk ikke bare se hvilke fotografier og annet materiale vi har, men de kan også melde sine egne informasjoner om forhold som er ukjent for oss: “Mannen som er nr. tre bakfra er min bestefar” “Dette bildet er fra Storgata før brannen i 1938. Vårt hus, nr. 27, er helt til høyre på bildet.” Slike kommentarer, som selvsagt kan utvikle seg til diskusjoner, kan skape en helt annen tilhørighet mellom en lokalbefolkning og dens arkiv enn vi ser i dag. Når befolkningen kan legge inn sine egen kunnskaper i tillegg til de offentlige og private arkivsakene, får ordet samfunnsarkiv ennå en ny mening.

8. Arkivarbeidet må alminneliggjøres. Dette er et paradoks. Arkiv er noe av det mest alminnelige vi har. I vårt samfunn har omtrent alle minst ett arkiv, nemlig sitt eget. I tillegg har de fleste et arbeid der de daglig produserer eller bruker arkiv, og svært mange gjør det også i sin fritid, gjennom foreningsarbeid.

Likevel er arkiv noe de aller fleste mennesker i vårt land står fremmed overfor!

Til og med blant historikerne er dette begynt å bli merkbart (med noen få unntak). Den “arkivvegringen” vi har sett en tid kommer ikke bare av dårlig tid og overflod av kilder.

Kan dette ha noe med oss selv og vår yrkesoppfatning å gjøre? Våre bygninger og rutiner? Har vi vært så opptatte av å bygge bunkerser og elfenbenstårn at vi har glemt å bygge broer?

Utviklingen av informasjonsteknologien har vært pekt på som løsning også her. Men etter hvert som tilbudene blir overveldende også på internett, skal våre løsninger være spesielt gode for å rekke ut.

9. Arkivarbeidet må koordineres. Selv om mesteparten av vernearbeidet vil måtte foregå lokalt og regionalt, er det en oppgave av nasjonal rang å legge forholdene til rette for å sikre denne delen av vår kulturarv. Likevel er det vanskelig å se noen overordnet plan for dette arbeidet, verken når det gjelder prioritering, arbeidsfordeling, kvalitetskrav eller finansiering. Konsekvensene av dette er urovekkende: noen landsdeler blir dårligere ivaretatt enn andre, bedriftsarkiver blir sjeldnere tatt vare på enn foreningsarkiver pga ressursproblemer, og det er svakheter i samordning mellom lokale, regionale og nasjonale ressurser.

Det er klart at Riksarkivet må spille en viktig rolle i denne koordineringen, men det er også klart - både utfra lovgivningen og arkivsituasjonen generelt at Riksarkivet ikke kan spille denne forestillingen som monolog. I Norge har vi de senere årene sett en bedre samordning mellom Riksarkivet og de ulike arkivorganisasjonene. Riksarkivet samarbeider med Norsk Arkivråd om Arkivakademiet og andre undervisningsspørsmål og med Landslaget for Lokal- og Privatarkiv om informasjonssystemet Asta. Den koordineringsfunksjon jeg her etterlyser kan utøves av et samarbeidsorgan mellom Riksarkivet og disse organisasjonene. Kun et slikt organ vi kunne inneha både den faglige og autoritative tyngde og det element av frivillighet som er en betingelse for å kunne lykkes.

Selv er jeg opptatt av at det lokale aspekt må få større plass i en nasjonal strategi. Det er på lokalplanet de fleste arkivene er interessante (og det er herfra endel av de sentralistiske kassasjonsideene fortøner seg spesielt horrible), det er her det nødvendige nettverket finnes, det er her de viktigste brukerne er og det er her de viktigste ressursene til vernearbeidet finnes. De fleste av disse ressursene er ukjente i dag.

Hvem driver vernearbeid for privatarkiver i dag? Svaret er : kun de spesielt interesserte. Da denne gruppen fortidsminner ikke på noen måte kan sies å være prioritert i sentrale rammebetingelser, blir det i stor grad opp til den enkelte institusjonsleder å prioritere dette arbeidsfeltet, eller å la det ligge. Dette skaper meget uklare ansvars- og arbeidsforhold. F.eks . har enkelte statsarkiv og byarkiv avsatt hele stillinger til slikt arbeid, mens andre knapt har noen aktivitet på dette området i det hele tatt. Noen museer har avsatt ressurser til dette, mens andre lar være. Både i kvalitet, volum og organisasjon er dette svært tilfeldig, og utilfredsstillende for en så viktig oppgave.

Det vil være dekkende å si at dette arbeidet i dag - med svært få unntak - drives av (noen få) entusiaster som har påtatt seg dette arbeidet på eget initiativ og som ressursmessig kjemper i motvind mot rådende konjunkturer både innenfor arkivvern og innen kulturminnevern generelt.

Samfunnsarkivet. Men hvordan skal vi komme dit?

Penger må iallfall til. Det er gjerne det første vi tenker på, og kanskje det som gjør oss mest mismodige. Det sies vi ikke kan regne med større økonomiske innsatser til arkivarbeid i fremtiden.

Det finnes penger i det norske samfunnet. Det gjelder å finne hvor de er og argumentene som løsner pengesekken. Staten har fler penger enn den vil være ved, og av og til sitter de svært løst. Fra tid til annen er vi vitne til svære "slepp" av penger, gjerne til honnørrområder som miljøspørsmål og eldreomsorg. Den siste årene har det vært flere eksempler på at det plutselig er sluppet ut større summer enn mottakerne har klart å absorbere på den tiden som har vært satt til disposisjon. Den såkalte "eldremilliarden" noen år tilbake er vel det klareste eksempelet. Poenget er at om du har en god sak, og greier å få politikerne interessert, så vil prioriteringene endre seg. Men den forståelse, interesse og entusiasme som politikerne må besitte for å kunne ta de riktige beslutningene i arkivsaker må komme fra oss. Hvor skulle den ellers komme fra? Og hva gjør vi for å formidle den? Hvor ofte ser man arkivarer delta i samfunnsdebatten?

Og hvem bør så betale for arkiver?

For det første, arkiveierne. Dette var lenge en utenkelig løsning, nå er slike tanker ikke lenger uvanlige. Men det hender fremdeles temperaturen blir høy når slike ting diskuteres. Det er ikke lenge siden det vakte stor bestyrtelse i endel kretser at Krigsseilerforbundet og Krigsinvalidforbundet ble bedt om å bidra med økonomiske midler for å få sine arkiver ordnet i Riksarkivet.

I hovedsak mener jeg det er naturlig at private som får det offentlige til å ta seg av sine arkiver betaler for dette, iallfall delvis. De kan betale en del, hele, eller mer enn jobben koster, alt ettersom økonomisk evne og interesse er. De får utført en tjeneste ikke alle kan få, og en finansieringshjelp skulle ikke være unaturlig.

Skal arkiveieren betale for oppbevaring og ordening, vil han ofte kreve å stå som eier av arkivene fortsatt. Etter mitt syn er dette ikke bare i orden, men ofte en fordel. Vi får å gjøre med deponeringer i stedet for gaver. Men vi får også å gjøre med interesserte samarbeidspartnere som følger med i arbeidet vårt og stiller krav til kvalitet, føler tilknytning til stoffet og følger opp med nye avleveringer.

Skal vi altså ha det slik at bare de som kan eller vil betale skal få vernet sine arkiver? Nei, slett

ikke. Men det viser seg at ganske mange er villige til å yte et bidrag, bare de blir spurt. Men endel har ikke økonomi til slikt. Det vil ofte også bli snakk om å ta vare på arkiver etter nedlagte virksomheter. I slike tilfeller må selvsagt verneverdige arkiver tas hånd om, selv om det ikke finnes noen eier som kan betale. Hvem skal dekke dette?

I slike tilfeller kan det lønne seg å ha enn dobbel organisering av arkivvernet, for å fange opp alle muligheter. F.eks et offentlig organ koblet opp mot en stiftelse, eller en stiftelse koblet opp mot et aksjeselskap, kan håndtere slike spørsmål fleksibelt. Eksempler her er forholdet mellom Stockholms Företagsarkiv (ideell stiftelse) og AB Stockholmsarkiv (aksjeselskap) eller forholdet mellom Bergen Byarkiv (kommunalt) og Lokalhistorisk Arkiv i Bergen (off. stiftelse). Den ene fungerer etter greie organisasjonsmessige eller forretningsmessige prinsipper, den andre fungerer på ideell og fleksibel basis og fanger opp det som faller utenfor en mer forretningsmessig tilnærming.

Problemet er ikke her de små arkivskaperne. De har som regel både økonomi og interesse i å betale noen hundrelapper i året for å få løst sine oppbevaringsproblemer. Problemet er også her de større bedriftsarkivene. Det er her det trengs virkelig store ressurser til å gjøre ordningsjobbene, og det er her det kan bli problematisk å få dem til å betale en god del tusenlapper for noe som kanskje ikke synes umiddelbart regningsvarende. Men endel gjør dette også.

Skal eierne betale hele kostnaden, blir satsene lett for høye. Tiltakene bør subsidieres fra det offentlige.

Kommunen er en nøkkelpartner her. Kommunen kan og bør gi driftsstøtte til slikt arbeid, den bør støtte konkrete prosjekter, og ikke minst - den bør la infrastrukturen ved en kommunal institusjon komme slike tiltak til gode, f.eks. ved å la dem få benytte kommunale lokaler, telefon, post osv.

Fylkeskommunen har et ansvar for å sørge for at arkivvernarbeid ikke stiller bakerst i køen når kulturmidlene skal fordeles.

Staten? Vi hører vel neppe til dem som har overdreven tro på at staten skal løse alle problemer, men den må ta sin tårn. Å sikre privatarkivene er en av de store nasjonale kulturoppgavene som ennå er uløst. Det skulle ingen tro når en leser statsbudsjettet. Hva bør staten gjøre?

Den bør sørge for permanent driftsstøtte til endel godkjente arkivinstitusjoner, gjerne kanalisert gjennom en post til Riksarkivets disposisjon, etter svensk mønster. Eller gjennom en tilskuddsordning til "halvoffentlige arkiver" på samme måte som museene finansieres.

Jeg ser altså for meg en struktur der

og arkivene eies av arkivskaperne,
der arbeidet i stor grad styres og drives på lokalt og regionalt nivå,
organiseres av et nasjonalt nivå, bestående av et arkivråd av Arkivverket, Norsk Arkivråd og
Landslaget for Lokal-og Privatarkiv
og der staten legger forholdene til rette for dem som kan og vil.